

«БУША» — державний історико-культурний заповідник. Створ. 2000 у с. Буша Ямпіл. р-ну Вінн. обл. Підпорядк. Вінн. обл. упр. культури. Площа 6,68 га. Серед об'єктів — багаточисельні поселення трипіль., скіф., пеньків. культур, давньорус. поселення; залишки висіченого у скелі дохристиян. храму із худож. рельєфом; підземні ходи та оборонна фортеця; ратуша; брат. могила та пам'ятник полеглим землякам під час 2-ї світової війни; парк кам'яної скульптури (понад 120 композицій). Цікавим з культуролог. погляду є старий цвинтар, де збереглися хрести 19 ст., виготовлені з місц. каменю-пісковика. Їх поверхня ретельно оброблена, форми — вишукані й відносно складні. Хрести 1-ї пол. 19 ст. — великі монументальні у вигляді мальтій. хреста, комбінов. з колом, простіші форми також поєднані з колом. У серед. 19 ст. хрести набули вигляду квадрата із заокругленими кутами. Також зустрічаються хрести зі скульптур. зображенням розп'ятого. На тер. заповідника знайдено кілька фрагментів теракотової кахлі із рельєф. зображеннями. Від 1986 з ініціативи краєзнавців О. Альошкіна та С. Коряцького на місці старого замку організовуються пленери

скульпторів-каменотесів «Подільський оберіг» (від 2003 — всеукраїнські). Директор — О. Пірняк (від 2000).

Історія с. Буша пов'язана з подіями нац.-визв. війни під проводом Б. Хмельницького, коли це було містечко-фортеця Брацлав. полку (насел. 12 тис. осіб). 1654 Буша стала центром оборони Поділля під час наступу військ Речі Посполитої. У лютому-березні вороги безуспішно намагалися завоювати місто. 28 листопада того ж року 60-тисячне польс. військо розпочало штурм Буші. Козац. загін (бл. 6 тис. осіб) і жителі витримали триденну облогу. Коли поляки увійшли до фортеці, дружина сотника Зависного підпалила пороховий льох, підірвавши замок разом із мешканцями. М. Старицький присвятив цим подіям драму «Оборона Буші» та повість «Облога Буші».

Рекомендована література

1. Титаренко В. Бушанські хрести // Нар. мистецтво. 2002. № 3-4;
2. Панчук Ф. Оберіг Буші // Там само.

Н. Б. Пірняк

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Буша / Н. Б. Пірняк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-38408>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).